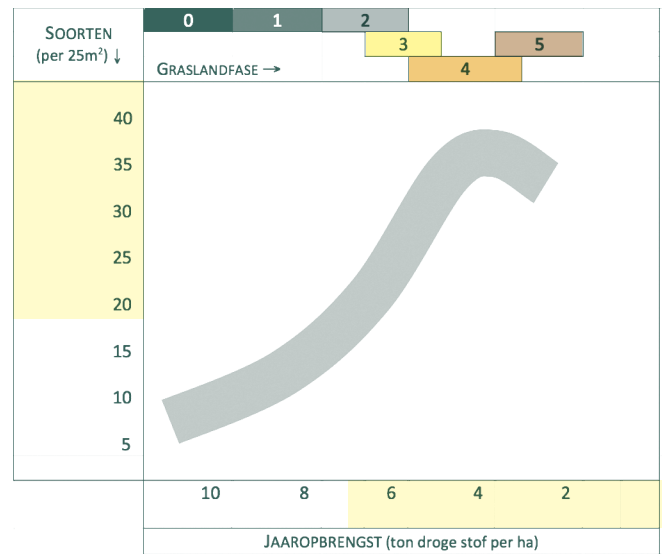

VAN GLANZEND GROEN NAAR BONT GROEN

DE KERN: TERUGBRENGEN GEWASPRODUCTIE

Er bestaat een sterk verband tussen gewasopbrengst en de soortenrijkdom in graslanden. Om kruidenrijk grasland te kunnen ontwikkelen is het noodzakelijk de gewasproductie terug te brengen naar een niveau van 5-7 ton droge stof per ha per jaar. In een Engels raaigrasweide met een productie van 10 ton droge stof per ha of meer krijgen kruiden geen kans om zich te vestigen, ze worden weggeconcentreerd door de grassen. Voor weidevogels is een dergelijk gewas veel te dicht en te zwaar, daar komt geen kuikenjong doorheen. Ook ontbreekt het in raaigrasweides aan insecten, hét voedsel voor opgroeiende kuikens.

Figuur 1 Verband gewasopbrengst en soortenrijkdom

BEMESTEN EN MAAIBEHEER

Kleigronden zijn van nature voedselrijk en het is lastig om de bodemvruchtbaarheid snel te verlagen. Niet bemesten is verreweg het meest effectieve stuurmiddel om een lagere productie te bereiken. Dit moet gecombineerd worden met maaien en afvoeren van het gras. Dit noemen we verschrallingsbeheer.

Het doel is om van fase 0 (Engels raaigras) naar fase 3 (gras-kruidenmix) te komen. Op kleigrond duurt het een jaar of 4 om een productieniveau van 5-7 ton droge stof te bereiken. Naarmate de gewasproductie afneemt, verschuift ook het maaitijdstip van begin mei naar begin juni. Het aantal maai beurten kan dan worden teruggebracht van 3 naar slechts 2 maal per jaar.

FASE	GRASLANDTYPE	O	MEI	JUNI	JULI	AUG	SEPT	OKT
0	Engels raaigrasland	> 10	1		2		2	3
1	Grassenmix	8-10	1				2	
2	Dominant stadium	6-8	1	1			2	
3	Gras-kruiden-mix	5-7		1			2	
		5-6		1		naweiden		
4	Bloemrijk grasland	4-6	1		1		2	
		4-6			1	naweiden		
	nat schraalgrasland	3-4				1		
	droog schraalgrasland	3-4					1	
5	Schraalland	< 5				nat		droog

Figuur 2 Maaitijdstip en-frequentie 0 = gewasopbrengst (ton ds/ha/jr); 1 = 1e maaisnede

De kern om kruidenrijk grasland te ontwikkelen vanuit een Engels raaigrasweide is het terugbrengen van de gewasproductie.

DOMINANTSTADIUM

Soms blijft de ontwikkeling naar kruidenrijk grasland hangen in een fase waar één grassoort overheerst. Vaak is dat gestreepte witbol, grote vossenstaart of glanshaver. Dit staat de ontwikkeling naar kruidenrijk grasland in de weg. Het is zaak die dominantie van deze grassen te doorbreken. Dit kan door de eerste maaibeurt op tijd uit te voeren: maaien in de periode van stengelstrekking en bloei van de dominante soort. Voor witbol of vossenstaart is dat half mei en voor glanshaver 1e helft juni.

BEWEIDING

In de verschrallingsfase (eerste 4 jaar) is het advies niet te beweiden. Via weidend vee komt er mest op het grasland en dat is zeker in fase 0 (Engels raaigras) maar ook in fase 1 (Grassenmix) niet gewenst. Deze extra mest vertraagt het terugbrengen van de gewasproductie en daarmee de ontwikkeling van de kruidenrijkdom.

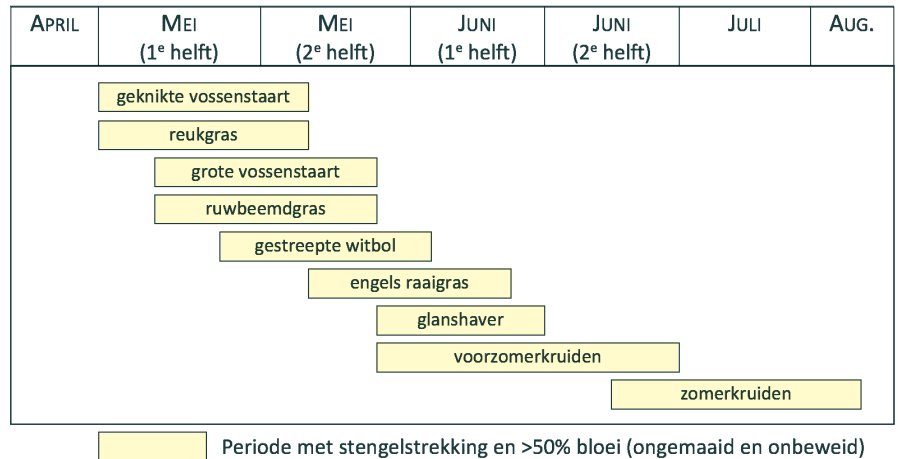
WEIDEGELBEHEER MET UITGESTELDE MAAIDATUM VERSUS ONTWIKKELINGSBEHEER

De voorgestelde maaidata in mei of juni lijken in strijd met weidevogelbeheer. Echter zolang het graslandtype Gras-kruidenmix (fase 3) niet is bereikt, is het grasland niet geschikt als weidevogelhabitat. Het is dan zinvol te kiezen voor een Startpakket kruidenrijk grasland (A05). Dit is een beheerpakket dat de mogelijkheid biedt eerder te maaien dan 1 juni, mits er geen vogels of nesten aanwezig zijn op het perceel. Voor het maaien is dan wel vooraf toestemming nodig van Collectief Rivierenland. Wanneer fase 3 (Gras-kruidenmix) bereikt is, is een overstap naar een ander beheerpakket mogelijk.

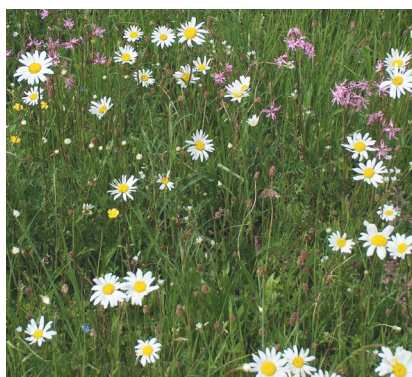
Dominantie van Grote vossenstaart ↑

Figuur 3 Periode van stengelstrekking en bloei grassen ↓

IN-OF DOORZAAIEN?

Wanneer de productie nog niet verlaagd is tot het gewenste niveau van 5-7 ton droge stof per hectare per jaar, heeft het geen zin om met in- of doorzaai te proberen de soortenrijkdom te vergroten. De grasmat is nog te dicht en de concurrentie met snelgroeiende grassen is dan nog te groot voor kruiden om te kiemen en zich succesvol te kunnen vestigen. Pas als fase 3 (Gras-kruidenmix) is bereikt kan deze maatregel soms zinvol zijn om het grasland door te ontwikkelen naar fase 4 (Bloemrijk grasland), wanneer blijkt dat de aanwezigheid van zaden van gewenste soorten een bottleneck vormt.

Streefbeeld: Bloemrijk grasland (fase 4) op komklei

RICHTLIJNEN SAMENGEVAT

- De eerste 4 jaren niet bemesten
- De eerste 4 jaren alleen maaien en het gewas afvoeren, 3 tot 4 maal per jaar
- Bij grasland fase 0 (Engels raaigras) eerste maaibeurt half mei, bij fase 1 (Grassenmix) 2e helft mei
- Bij fase 2 dominantie van witbol of vossenstaart eerste maaibeurt half mei, bij dominantie glanshaver 1e helft juni
- De eerste 4 jaar geen (na) beweiding toepassen
- Stap over naar pakket A05 Startpakket kruidenrijk grasland
- In- of doorzaai om de kruidenrijkdom te vergroten heeft in fase 0 (Engels Raaigras) en fase 1 (Grassenmix) geen zin

Collectief Rivierenland, 2021

BRON FIGUREN: Veldgids Ontwikkelen van kruidenrijk grasland, Wim Schippers et al. (2012).
FOTO'S: Rob Geerts
ILLUSTRATIE GRUTTO: Elwin van der Kolk
VORMGEVING: Laura Hondshorst (designimals.nl)